

Numărul 44. Oradea-mare 417 novembre 1901. Anul XXXVII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Gropița.

*De m'a făcut să-î cer șuvița,
Cuprins de-al patimei extaz,
N'a fost nimic decât gropița
Din ingerescu-î alb obraz.*

*În toată lumea, cine oare
Să se gândească-atunci putea:
Gropița ei surîdătoare
Să fie-odată groapa mea!*

RADU D. ROSETTI'

Cumetrele.

(Urmare.)

Stătea aci, otăriți să meargă; dar pe unde să meargă?

Cele două drumuri le cunoșeau ei bine. Unul mergea în țarină, apoi pe cea coaste de deal până 'n pădure, celalalt mergea în satul vecin. Acele nu merg în lume. — Și ei trebuia să meargă, căci ei au pornit în lume.

Neaua eră mare, și ningeă 'ntr'una. Ningeă potop. Chiar bine, de mers în lume; știu că nu le-a mai da de urmă nici tată nici mamă, nici cela cu boii cei mulți.

Când eră 'n capetul satului, Măriuța stătea și se uită în noaptea cea pustie, și așa se 'ngrozia. Toată lumea albă și ninsă, — nu cunoșeau tu drum, nu cunoșeau răzor, nu cunoșeau ripă — tot pământul o pânză albă și 'ntinsă.

— Măi Ghiță, mie mi-e frică — zise Măriuța, alipindu-se cătră scumpul ei tovarăș.

Și — nu apucă Ghița să răspundă, se auzi un

urlet, urit și trăgănat, colo departe într'un fund de codru.

— Vai de mine, Ghiță, eu me tem — zise fetița, — și se alipi mai aproape de el.

— Nu te teme, Măriuța. Urlă niște lupi.
Lupi-lupi — dar fetița se temea de lupi.

Cole lâng-un gard se auzi o babă tușind. Eră baba Măcinica, moașa satului. O femeie bêtrenă și de treabă, rumpea găteje din gardul — vecinului.

Eră moașe la satu 'ntreg, toți i ziceau: moașa Măcinica, și toți o cinstia ca un fel de mamă. — Avea intrare și vorbă în tot locul, pipăia femeile pe la inimă, femeii cu fete de mărit și cole iarna făcea isprăvuri: mărită fete și 'nsură feciori.

Baba i zăpsi, și stătu pe loc. Eră femeie cuminte, cunoșea greșelile tineretelor și șicia ce-î grăul și ce-î neghina. Și ghici dintr'una: ține minte, copiii aștia fac o nebunie.

Iar tinerii stăteau sgriburiți și înfricați. Ghița stătea nedumerit, iar Măriuța lipită de el ca și când ar voi să se ascundă. — I eră rușine și-î eră oarecum. — Să șicie lumea că ea a fugit în lume — cu drăguțul.

Baba stătea topită lângă gard și pândia. I vedea că stău, i vedea că merg, și-î vedea că iară stău. Dar tusa, ardă-o focul — tusa o vëndu pe biata babă. Și ieși naintea lor.

— Vai de mine, draga mamii — unde mergeți voi pe-o vreme ca asta? — începū baba cu vorbă bună.

Ce să facă, unde să fugă? Stătea ca inlemniți. Erău surprinși și rușinați.

Copila se 'ntoarse 'ncoace, apoi se 'ntoarse 'ncolo; în urmă-și trase năframa pe ochi.

— Mergem moașe, mergem în lume — zise Măriuța plângend.

— În lume?

— În lume, moașe. Mergem în lume, și — auđi dta lupii, cum urlă.

— Ei, ce-ı aceea, draga mami! — dar s'auđi tu mâne cum or urlă, aci 'n sat. Acuma urlă de foame și de frig, dar mâne or urlă de bucurie și de reutate că Măriuța, fata cea frumoasă a mers în lume — cu drăguțul. Și apoi, lupii ca lupii; dar când or începe lupoaicele, — acele să le-auđi. Lupii urlă și abia s'aude până 'n sat; dar urlă lupoaicele și s'aude șapte sate.

Măriuța plângea-plângea.

Baba o prinse de mână și o trase cătră sine. Măriuța-și plecă capul pe umărul babei, și plângea cât se sfărșia.

— Tu Măriuța! E noapte și ninge, oamenii nu ved; dar Dzeu vede și noaptea. — Du-te tu acasă, la mamă-ta; și te roagă lui Dzeu.

***

Lumea-ı mare și are multe cărări; n'au știut zio ei, bieții copii, pe unde se merge 'n lume.

Apoi ninsoarea cădea val-val, — cărare nicăiri ca pe fața apei, lupii urlau, și apoi încă vorba ceea, cu lupii babei — ce să facă? Au stat ce au stat, și în urmă au pornit înderēt.

Iar moașa Măcinica trecu prilazul și intră în casă. Iși acoperi focu 'n vatră, își îmbracă cojocul și-l legă cu-o ață pe la mijloc, și porni 'n sat. — Mergea s'astupe urma după doi tineri nebuni.

Nu 'ntelni pe ulițe un suflet de om. Numai vântul umblă ca un goțoiu reu și cărția ușițele remase deschise prin curți și o improscă cu neauă 'n obraz.

Copiii nu sosise încă, și ea ședea pe vatră la Gacina, și povestiă, și-ı aceriă sufletul.

Dinteiu la Gacina, apoi la Titiana, — și 'n urmă dădu față și cu moș Savu, tatăl lui Ghița.

Și după ce isprăvi tot ce își pusese în gând, porni acasă. Noaptea, tupilită, pe — ascuns; să nu șcie nimenea.

Oamenii dormiau încă, ei — dar nu dorm strigoile și babele. — Până 'n ziuă șciea tot satul că Măriuța a fugit în lume cu drăguțul.

Ce nu știu babele?

III

Moș Savu, tatăl lui Ghița, eră om cinstit în satul lui. — Om de bine și de pace, dar om cuminte și cu socoteală.

Eră harnic și rîvnitor, și avea avere frumoasă. Nu se putea măsura cu vecinu-seu, cu cumetru; dar eră om între oameni, și avea și la el ce mănca șoarecii iarna prin cămări.

Cu cumetru-seu ar fi trăit bine; căci, vedi Doamne, amendoi duceau cărma satului, — dar înședar: cele doue femei stăteau între ei ca doue sulite.

Eră inse cunoscută rîvna lui, a fi bogat. Cu cât avea mai mult, cu atăta ar fi dorit mai mult.

El avea patru boi, dar cumetru-seu, tatăl Măriuții, avea șese. Care de care mai frumoși și mai boncănaci. — Și gândia adese moș Savu, el cu mintea lui, că Doamne mei: patru boi is patru, dar patru și cu șese — zece. Zece boi prinși într'o curte, zece boi la zece juguri — asta ar fi una. Da încă la o nuntă! Zece boi într'un șir, doi pogănicii pângă ei, — zece boi cu flori în coarne, patru tăngei im-

penate, cu șterguri și cu colaci... Dar înședar, — femeia e femeie.

Și moș Savu avea un fecioraș ca un bujor, și cumetru-sa avea o fată cum e mândrenia. Dar toate înședar: — mintea de femeie cât coada gășcei. „Păr lung și minte scurtă“.

Cât a potrivit Dzeu doi tineri, cât și-s de dragi, și cât de bun amendoi — și uite, doue femei cu doue guri sarbede cum își pun bota 'n roate.

Badea Savu eră om bun și-ı eră drag de toți, dar ei nu se nărăviau. I eră drag feciorul ca sufletul, i plăcea fata, căci eră fată frumoasă și bună și harnică; dar i eră dragă și baba. Eră femeie harnică și sirguitoare. Apoi — eră a lui.

Și apoi cumetru-seu! Ce om de treabă și om de frunte! Cum ar suci ei lumea de nas, ei amendoi.

Și se frământă badea Savu și se zoliă ziuă și noaptea. Dar înședar se zoliă, din turmăta nu faci pâne albă.

(Finea va urmă.)

V. R. BUTICESCU.

Floriuscate.

*Amorul meu, copila dragă,
A fost orcan distrugător,
Ce-ar fi sădorit o lume 'ntreagă,
Și te-ar fi pus să fii regină,
Tronând pe-un falnic meteor
În slava cerului senină.*

*Și-ar fi făcut să ți se 'nchine
Smerți în cale Serafimit; —
Și totul te măriă pe tine.
Din adâncimi întunecoase
Și din lumina înălțimii
Veniaă luceferi cu prinoase.*

*Atunci apoi cu umilire
Aș fi venit și eu din chaos,
Orbit de-atăta strălucire.
Te-aș fi rugat să-mi dai din milă
La tronul tei puțin repaos,
Și-un singur sărutat, copilă.....*

*Dar nu m'at înțeles, — femeie!....
Sdorit de propriul amor
M'am stîns la prima lui schintete....
— Și din atâtea lumii visate
Remas-a numai umbra lor,
Ca un mănunchiă de flori uscate.....*

V. E. MOLDOVAN.

Frumosul.

Studiu psihologic.

Doctrina modernă susține că estetica ar fi o știință filosofică despre frumos, o parte întregitoare a filosofiei, cea mai nouă disciplină filosofică.

Filosofia nu e înse o știință specială, nu e nici chiar o știință peste tot, sau o știință mamă, — după cum s'a obicinuit în deosebi doctrinarii mai vechi a o numi, — care să îmbrățișeze la sinul seti: etica, dreptul, teologia, fizica și câte alte ramuri ale psihologiei și științelor naturale.

Filosofia nu e decât un motor mai aprofundat al meditațiunei, o graduațiune mai înaltă a științei, iar frumosul e o concepțiune abstractă, pe care-l putem numai imagina, asupra căruia putem reflecta, dar a-l cunoaște ori ști tot atât de puțin putem, precum de puțin am putea abunăoară cunoaște ori ști adevărul sau dreptatea.

Frumosul deci ca noțiune abstractă e o parte întregitoare a psihologiei, se manifestază prin invențiuni sau creațiuni de artă și nu poate servi ca obiect al științei, de oarece ne lipsește afectivitatea „eu“-lui pentru a-l percepe.

Nici că există o știință filosofică despre frumos (Philosophisches Wissenschaft vom Schönen) precum nu poate există o știință științifică (Wissenschaftliche Wissenschaft) peste tot.

În pictură, muzică ori poezie, nu executarea deosebitelor părți în mod izolat produce sublimul, ci armonia întregului, preșerat de tot atâte motive psihologice, cari așa putând zice — i-au pus chiagul, dar cari nu se pot descrie.

Un pictor — de pildă — voind a produce o frumșeță completă, s'a încercat d'a personifica într'un tablou cele mai distinse părți ale deosebitelor lui modeluri, și a produs monstruositate.

Frumosul poate servi după toate aceste ca material la o creațiune psihologică, nici decât înse la una filosofică.

Noțiunea frumosului.

Plato zice — în Phädrus — că frumosul e imaginea ideilor, în imperiul căror idei al bunului suprem, soarele se poate numi cel mai frumos.

Biserica creștină designează pe Crist ca pe cel mai frumos dintre fiii oamenilor.

Cariere susține că frumosul e personificarea Dumnezeirii.

Nimene nu e în stare d'a trage la îndoială frumșeța soarelui, a lui Crist ori a Dumnezeirii.

Ne ferim totuși d'a atinge prima și ultima revelațiune din domeniul frumosului, cari nu pot servi ca obiectiv al imaginii noastre, asupra cărorora nu putem reflecta.

Negreșit că soarele nu poate fi privat de motive psihologice, cari ca tot atâți afluenți concurg la mărirea frumșeții lui; negreșit că în persoana lui Crist, ca în cea mai perfectă ființă omenească, au fost concentrate aceste motive în modul cel mai armonios, ceea ce l-a împodobit cu aureola frumșeții; negreșit că Dzeirea ca suma psihologiei nu poate fi decât o frumșeță perfectă, imaculată, izvorul motivelor psihologice peste tot, între cari se cuprind și cele ale esteticei.

Aceste constatări nu pot fi înse considerate de-

cât ca tot atâte afecte ale unor reflexiuni spontanee, lipsite de menirea d'a ajunge — prin trênsese — la concepțiunea frumosului.

Scriitori germani despre noțiunea frumosului.

Baumgarten reprezentantele școalei Wolfiane, — cu ucenicii sei Eschenburg, Ebenhardt, Mendelsohn ș. a. — a fost cel dintîiu care s'a silit a da o definiție frumosului, constatând că estetica și logica au un obiect comun: adevărul și bunurile sufletești, cari pe calea logice se pot percepe prin raționament, iar pe ceea a estetice prin sensoriu (Sinnlichkeit.)

Schiller a căutat adeseori cu lumina aprinsă noțiunea frumosului, dar n'a putut străbate până la criteriul acesteia.

În scrisoarea sa adresată lui Körner, tratează despre învățarea adevărului și a moralității în frumos, (Verhüllung der Wahrheit und Sittlichkeit in die Schönheit) în care se vede a fi aderintele școalei Wolfiane, dar mai târziu își combate însuș aceasta alegorie, pretextând că conținutul însuș nu face vasul mai frumos, iar esenția (Kern) dulce e tot așa de bună dintr'o cească splendidă ca dintr'una smêrdă.

Kant ca totdeauna cel mai aproape de adevăr, susține că voluptatea (Wolgefallen) ce nî-o întinde frumosul, nu în forme, ci în izvorul din care aceste țisnesc (Ursprung) își are motivul, din care se urnesc printr'o activitate armonică toate comoarele sufletului nostru, iar frumosul e o esradiare a acestor facultăți în întreaga ființă omenească (Aus dem harmonischen zusammenwirken aller Seelenvermögen, und das Schöne ist als Ausstrahlung des ganzen Menschen zu betrachten.)

Humboldt află 'n echilibrul ce există între sensoriu și raționament dispoziția normală a artistului și patul de naștere a frumșeții. Realizarea frumosului este după dînsul un „imperativ“ realitatea un „ideal“.

Herbart are meritul d'a fi osebit cel dintîiu estetica formală de cea materială, d'a vedea punctul de gravitațiune a frumosului în formele manifestațiunei, și în sfêrșit d'a atrage în domeniul lui, pe lângă noțiunea armoniosului și pe cea inversă acesteia a disarmoniosului; pe lângă ceea a plăcutului și pe ceea a displăcutului.

Pe baza acestor teorii și-a pus Robert Zimmermann clădirea estetice sale, în care se cuprinde în sfêrșit și o noțiune — fie aceea cât de vagă — a frumosului.

Estetica este după dînsul cea ramură a filosofiei, ce se ocupă cu imaginea unei ființe sau obiect, scoase din lumea reală, — sau cu a unei invențiuni, asupra cărorora ne pronunțăm plăcerea sau displăcerea noastră.

Se osebește de metafisică și logică întru cât metafisica se ocupă cu adevărul, iar logica cu acele forme, prin cari cugetarea noastră câștigă 'n corectitate și exactitate.

Până când anume în ceea ce privește adevărul se tratează mai pe sus de toate despre aceea, că imaginea care s'a întipărit în gândul nostru, consună cu realitatea, sau poate consună sau trebuie să consune: la frumșețe, după cum ne ilustrează exemplul poeziei sau al unei basme, ni se întipărește simpla-

minte o imagine care prin realitate poate câștiga numai în adevăr, nu și în frumos.

De oare ce la fiecare imagine seosebesc: forma și materia, iar aceste pot fi privite și apreciate separat, cu toate că de fapt ele nu se pot separa, desface una de alta; de aci urmează, că baza plăcerii și plăcerii imaginii, poate fi când forma când materia.

Experința ne învață că aceleași tonuri (Tonempfindungen) într'o ordine oareș-care produc o muzică melodioasă, ceea ce dovedește pentru existența formei în estetică.

Motivul plăcerii sau plăcerii estetice dintr'o reprezentațiune, nu poate fi căutat în părțile isolate — materiale — ale acesteia, ci într'un mănunchiu al întregității ei formale.

De unde de sine urmează că la o simplă reprezentare — precum e de pildă ceea a unui punct în spațiu, a unei singure trăsuri în pictură, ori a unui ton isolat, — nu poate fi vorba de plăcere ori plăcere.

Musica nu poate avea prin urmare ca obiectiv executarea singuretecelor tonuri, ci a totalității acestora, într'o ordine inferioară sau superioară, ceea ce produce plăcere sau plăcere, după cum arime sunt și acordurile armonice sau disarmonice.

Cestiunea e ca tot ce place sau displace, prin forma sa să placă sau displace.

Teoria concepțiunilor psihologice.

Îată am reprodus aci în resumat păreri filosofilor germani despre frumos.

Putea-se va oare reconstrui din țesăturile acestora concepțiunea frumosului?

Cu greu!

Din ipoteze greșite nu se pot trage decât concludențe tot greșite.

Greșala de căpetenie a savanților numiți consistă — după cum am arătat mai sus — în a considera estetica ca o disciplină filosofică.

Shakespeare în piesa sa intitulată „Romeo și Julia“ pune în gura lui Romeo următoarea sentință asupra filosofiei:

„Pune-ți filosofia 'n cui! Dacă ea nu e în stare să creeze o Julie, să nimicească sentința unui judecător, să construeze un oraș: La ce e bună?”

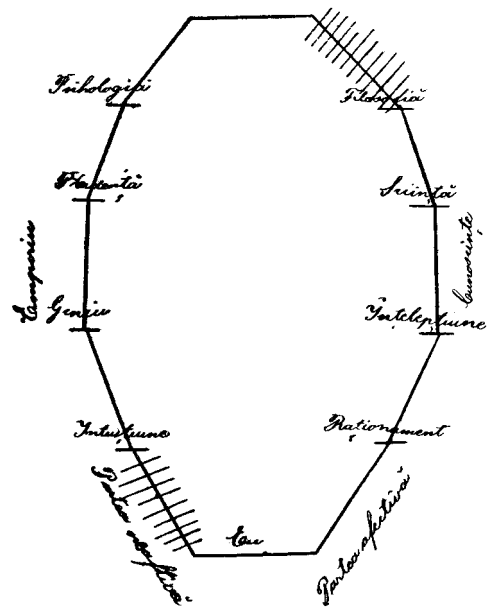
Dar dacă filosofia nu e în stare să creeze nimic, nu poate pătrunde decât în criteriul fenomenelor naturale, ea totuș este singură care reflectează și asupra fenomenelor psihologice. Dar numai reflectează.

A le disciplină ori aduce la cunoștința oamenilor nu va putea nici odată.

Cu toate că frumosul e o noțiune abstractă, un fenomen psihologic, a distinge particularitățile concepțiunii lui și a le aduce 'n relief, numai prin ajutorul filosofiei putem ajunge.

Următoarele figurî ne vor lămurî asupra acestor tесе.

Fig. I.
(Dreapta) Dumnezeu (Stânga)

e menită pentru a distinge motorii psihologiei de cea a filosofiei.

Când dic cu Deserates: „cogito ergo sum“ aceasta înseamnă că am devenit prin meditațiune la cunoștința existenței „eu“-lui meu afectiv, va să zică am raționat.

Dar a raționa nu sunt în stare decât asupra fenomenelor naturale, cele supranaturale nu pot servi ca obiectiv al raționamentului meu, pentru că nu pot fi supuse „eu“-lui meu afectiv.

Ca să fiu mai pe ușor de înțeles, voi numi fenomenele naturale fenomene filosofice, iar pe cele supranaturale fenomene psihologice.

În serviciul fenomenelor naturale sau filosofice stau cele cinci simțuri ale noastre, adică: vedul, auzul, pipăitul, gustul și mirosul; de și quint-esența acestora e puterea, iar aceasta e psihică, avându-și izvorul în starea noastră sufletească.

Tot ce servește ca obiectiv al acestor cinci simțuri se poate și înțelege, cu toate că voluptatea ori disgustul la privirea ori auzul unei opere pătrund în camera ascunsă a psihicului nostru.

Nu numai fenomenele naturale pot fi supuse „eu“-lui meu afectiv, numai asupra acestora pot prin urmare raționa.

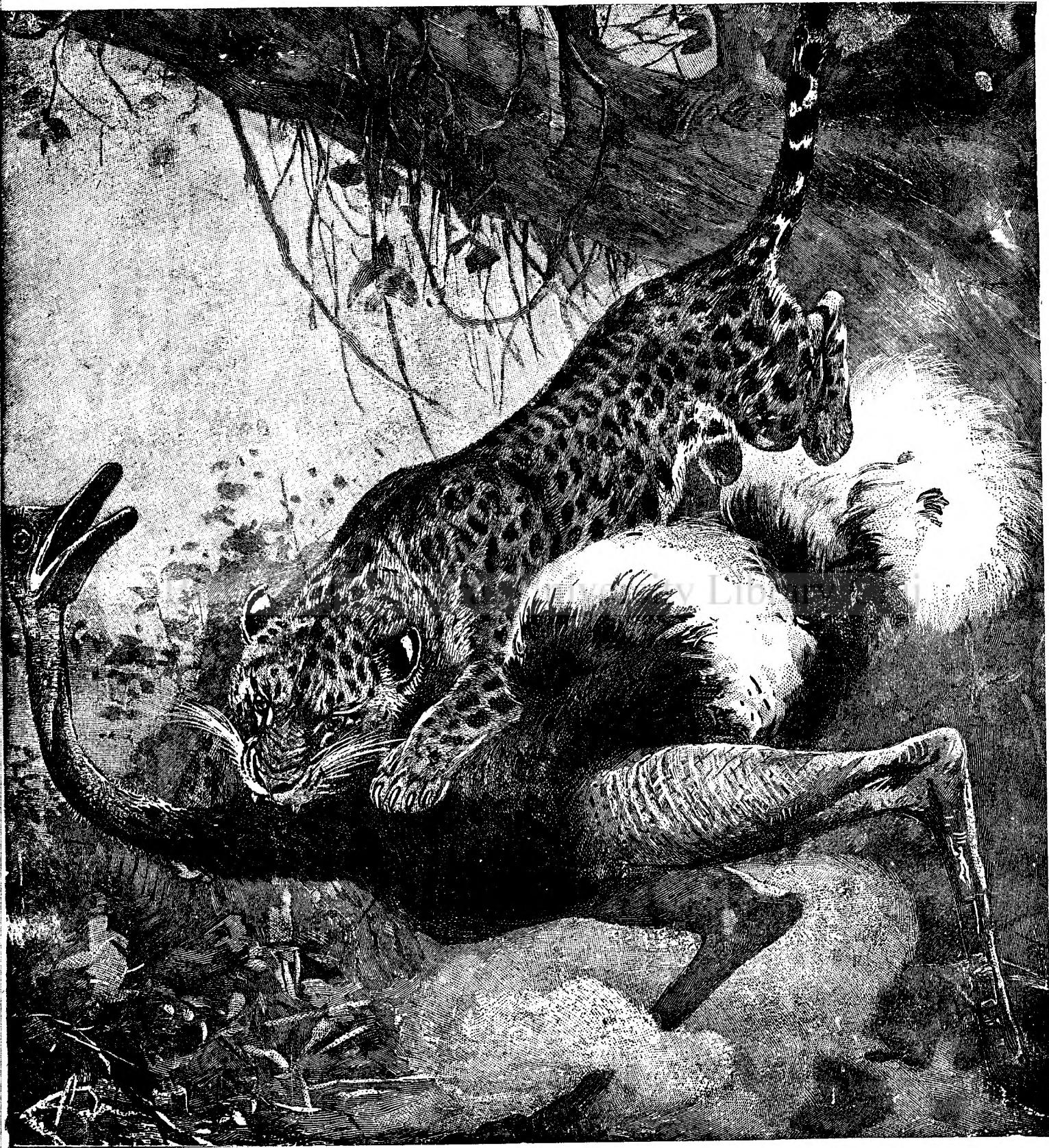
Suma raționamentului e înțelepțiunea, suma acesteia știința, iar în sfârșit suma științei este filosofia, care nu va să zică mai mult, decât că am pătruns în criteriul fenomenelor cunoscute prin ajutorul osebitelor ramuri ale științelor pozitive.

Drept aceea — precum am amintit mai sus — filosofia nu e o ramură deosebită a doctrinei, ci pur și simplu o gradațiune mai înaltă a științei.

Din acest punct de privire Pasteur inventatorul virului contra turbării — de pildă — e tot așa de bine filosof ca și Kant.

D'aci nu urmează că filosoful nu și-ar putea îndreptă privirea și asupra fenomenelor psihologice, — e chiar singurul chemat la aceasta, — ci urmează că nefind aceste comprehensibile, nu le poate percepe; mai urmează și aceea că neavând menire, nu

Lupta pentru existență.

le poate da nici o soluțiune. Dovadă că așa este reese din împregiurarea, că toate aceste termene câte se află d'astânga figurei și servesc ca motori ai fenomenelor naturale, atî pe categoricul: raționez, înțeleg, știu, filosofez d'opotrivă cu cele cincei simțuri, cari servesc de vehiculi acestora, precum : aud, văd etc., — până când acei cari stau d'adrepăta figurei, n'au nici unul verb, de oare-ce n'au pe „eu“ decât în mod inconșciū, neafectiv.

Pictorul de pildă își produce creațiunea sa artistică prin inspirațiune. Singur nu-ș poate da seamă de particularitățile inherente prin a căror ajutor a ajuns a creă opera sa artistică, până când înțeleptul trebuie să înțeleagă ce lucrează; trebuie, cu alte cuvinte, să fie conșciū de tot pasul ce-l face în domeniul doctrinei.

Asupra căror fenomene ar și putea filosofă filosoful decât asupra căroră poate raționă, pe cari le poate înțelege, iar în sfârșit ști, cu-n cuvânt căroră le poate da o soluțiune.

Asupra fenomenelor psihologice filosoful nu poate decât reflectă, poate chiar constată existența lor prin deducațiuni empirice, soluțiune nu le va putea înse da nici odată.

Crist n'a fost filosof, ci cel mai mare dascăl al eticei, pe terenul psihologiei, pentru că a avut menirea divină, despre care ca om singur nu și-a știut da seamă.

Tot așa în miniatură Jeana D'Aare ș. a.

Fenomenele psihologice nu le pot pune la obiectivul intelectului meu, fiind că nu le pot înțelege — me las înse răpit de boldul facultăților mele inherente și creez la razele inspirațiunei, dacă am menire a creă. Dacă n'am, pot purtă un cap de filosof, învăț a viață întreagă regulele poesiei de pildă, că nu voiū putea scrie nici măcar o strofă cum se cade.

De la filosofie mai sus până la Dumnezeu e ruptă scara. La moment ce aș putea supune „eu“-lui meu afectiv Dzeirea, de oare-ce „eu“-l meu nu poate avea ca obiectiv la intelectul seū decât numai ce e d'un element cu densusul: vremelnic, iar Dzeū e vecinic, perceptibil, iar Dzeū e neperceptibil.

Nu numai Dzeū, ci peste tot fenomenele psihologice nu pot fi înțelegibile, de oare-ce aū metă, un gard atât de înalt peste care intelectul meu nu poate sări, fiind îngreunat de materie.

„Eu“-l meu neafectiv sare înse cu ușurință acest gard și se plimbă în dragă voie prin grădina prea frumoasă a psihologiei, nu vrea saū nu poate să spună înse fratelui seū „eu“-lui meu afectiv ceea ce a vădūt saū ceea ce se petrece acolo.

D'ai credința deșartă că n'ar există ce nu se poate înțelege. Dar vecinica de pildă o văd ca prin oglindă desfășurându-se minut de minut, zi de zi, an de an, în fața mea, cad înse obosit la moment ce me încere a o urmă înainte saū înderēt.

Prima gradațiune a „eu“-lui meu neafectiv este intuițiunea. Observ anume la flacăra inspirațiunei mele fenomene, despre a căror existență nu-mi pot da înse seamă decât prin ajutorul empiriului.

D'acea scara este ruptă între „eu“-l meu devenit prin aceasta neafectiv și între intuițiunea așt mod înțeleasă, întocmai precum am observat aceasta mai sus, că este ruptă scara între filosofie și Dzeire.

Suma intuițiunei e geniul, a acestuia prudentia, care iarăș are ca sumă psihologia, iar aceasta Dumnezeirea.

DR. DIMITRIE MAGDU.

L a s a t e.

Comedie intr'un act, localizată după K. Munkácsi.

(Fine.)

Olga. Ai dreptate. Îți mulțumesc că m'ai făcuț atentă. (În parte.) Uite, cum me face de rușine fata aceasta. Cine ar fi visat să șcie și ea franțuzeșce Oare unde a învățat? (Pune scrisoarea în plic, cătră Ileana.) Am terminat. (Zimbînd.) Gîndesc că nu vor mai fi erori.

Ileana (luând scrisoarea.) O trimit la poștă. Îmi închipui cu câtă nerăbdare așteaptă iubita-ți mamă. (Pleacă privind la Olga; se reîntoarce.) Uite, scumpă, și s'a descusut o creață la rochie. Ți-o prind c'un ac cu gămălie. (O prinde și examinează rochia.) Drăguță haină! — Această a mea, cu toate că-i modernă, nu-mi prea place. Croitura la a ta e foarte bună, cusutura încă e regulată, garnirea aceasta cât de bine se potriveșce... Numai acuma observ, că seamănă cu rochia mea rosa, numai la talie se deosebeșce nițel.

Olga. Așă!?... (Cu ironie.) Poate că sînt chiar dintr'un atelier. A mea e din al lui Lessner.

Ileana. A mea nu se poate lăudă cu atelierul din care a eșit a ta, căci am cusut-o ênsa-mi, ajutorată de mama, după jurnalul de modă... Dar atăta am vorbit, cât p'aci să uit că poșta pleacă la 12 și scrisoarea are să întârzie... (Ese, ducênd și recuizitele de mâncare.)

Olga (se preumblă.) Ileana aceasta nu e așă cum mi-am închipuit-o. Șcie franțuzeșce, își face hainele la modă și pe lângă aceea ce ființă drăguță și atentă e. N'aș fi cređut să aflū astfel de fată la sate. Posibil, că judec și prea iute. Nu-i tot aur ce scipeșce. M'am și deprins cu viața de la sate și încă nici nu cunosc pe mătușa. Eū cel puțin nu cred să fiū judecat greșit pe cei de la sate. Voiū mai vedea! Iată vine Ileana.

Scena III.

Olga, Ileana și doamna Melinescu.

Ileana (afară.) Vină, vină, mamă dragă, grăbeșce! A sosit iubita noastră Olgă.

Dna Melinescu (intră cu Ileana, Olga îi sărută mână, doamna Melinescu o îmbrățișează și o sărută.) Bine ai sosit!... Acum ai devenit și tu fata mea. Frumos ne-ai surprins. Cred că nu ți s'a întêmplat nimica în călătorie. Numai acuma îmi spuse servitoarea că ai sosit. N'am fost acasă. (Cătră Ileana.) Am fost la protopopul, i-am predat lucrul de mână, care l'ai pregătit. A fost foarte surprins bătrânul. A zis că vine încă astăzi să-ți mulțumească... (Sede.)

Olga (întrerupe curioasă.) Ce lucru de mână a făcut Ileana? (În parte.) De sigur o păreche de ciorapi de iarnă.

Dna Melinescu. O perinuță brodată cu fir de aur. Poate ai și vădūt-o. A fost la expoziția de lucruri de mână femeieșci, aranjată de Reuniunea femeilor române din Sibiu. A obținut primul premiū.

Olga (mirată.) Primul premiū? (În parte.) Imposibil! Al meu nici lăudat n'a fost. (Tare.) Nu țin minte. Sper că-l voiū putea admiră aici și me voiū convinge cu ochii de iscusința verișoarei mele.

Ileana. Meritul cel mai mare e înse al mamei. Ea m'a învățat brodăria aceasta și în cursul lucrării

foarte adeseori îmi îndreptă erorile cu mâna aceasta. (Îi sărutămâna.) Eū am făcut lucrul cel mai ușor.

Olga (în parte.) Se vede că mătușa afară de prăsierea galițelor mai știe și brodă. Mi-i ciudă, că me înșel în toate părerile mele de mai nainte. Se vede că acele n'au fost destul de corecte despre sătenii. (Cătră Ileana.) Ești prea modestă, scumpa mea verișoară. Nu-i așa, mătușă dragă?

Dna Melinescu (zimbînd.) Ba da. (Ileana dă dincap.) Degiaba faci cu capul. E adevărat că eū te-am învățat a brodă, dar tu ai lucrat perinuța. Multă bucurie îmi face eleva. Îți voi arăta și ție, Olga, toate lucrurile ei; știi, că-ți vor plăcea... Dar e de ajuns din conversare. Cred că voeșii să te retragî în odaia ta. Mai nainte inse ar fi bine să mai vorbim cu ce-ți vei petrece timpul la noi... Dacă voeșii să ceteșii, îți stau la dispoziție cărțile din biblioteca soțului meu. Acolo vei afla cei mai buni autori: Alexandri, Negruzzi, Coșbuc, Gane, Creangă, schițe de călătorie, lucrări literare, poezii și diferite ziare. Dacă voeșii a cântă la pian, vei avea notele fetei mele.

Olga (dubitând.) Ileana cântă și la pian?

Ileana. Cântând la pian, petrec mai bine. Tot timpul liber îl petrec la pian. Până acum, pianul mi-a fost unicui amic, de acum inse numai după tine va urmă. Eū chiar acum învăț sonatele lui Bethoven. Vom cântă împreună, ca să vedem care știe mai mult. Pentru aceea tot nu ne vom certă, când vom face critica. Așa-i, că nu?

Olga. A, de unde! (în parte.) Colosal! Eū încă nu știu cântă sonatele lui Bethoven!... Nu-i vorbă, frumos sînt păcălita...

Ileana. Dar nu crede că eū petrec de tot mult timp la pian. Numai chiar atăta, cât trebuie ca să nu uit de tot ceea ce m'a învățat mama și să mai progrez puțin. Timpul cel mai mult, locul meu e în bucătărie.

Olga (în parte cu bucurie.) În fine încep să se ivească ghiarele pisiceii din sac.

Dna Melinescu (cătră Olga.) Dacă ai plăcere și tu poți merge din când în când în bucătărie. Aceasta încă e petrecere la sate și încă folositoare petrecere. Iubita ta mamă mi-a scris să te introduc în celea trebuincioase pentru o bună economă. Problema aceasta o concred fetei mele. Ea conduce economia în casă, ea îngrijesce de celea trebuincioase pentru casă, ea ferbe prîndul.

Olga (întrerupend.) Singură?... Imposibil!... (în parte.) Fata aceea e foarte iscusită!

Dna Melinescu (zimbînd.) Nu chiar singură. Ea are șefia în bucătărie, iar bucătăreasa îi este de ajutor.

Ileana. Iubită Olga! Tu așa față sarbedă faci, ea și cînd cine știe ce ocupațiune neplăcută ar fi economia. Nu-ți poți închipui ce petrecere plăcută și variată ofere aceea; ce bucurie ai, cînd îți reușește bine vre-e mîncare sau oaspeții laudă prîndul. Știi că-ți place parfeul de vanilie și crîma de cafea, decî ambele le vei avea. Apoi critică-me strict. Me duc, că dacă mai povestim mult, nici la două ore nu ne punem la masă. Mama te va conduce în odaia ta. Așa mamă?... La revedere! (Ese trimițend Olgei sărutări, dna Melinescu aprobă.)

Olga (în parte.) Parfeii de vanilie și crîmă de cafea!... Acestea de tot altcum sună, nu ca mămăliga cu brînză și cu tocană, ca ciorba de fasole, tăeții prăjiți și altele de acestea. (Își mișcă capul.) Tare

m'am înșelat. Mătușa încă este așa de blîndă, plăcută, din fața ei numai raze de bunătate se revarsă. Verișoara mea m'a frapat de tot. Zeu nu mult are ce admiră în mine; până acum, în toate me întrece. Despre fert așa de plăcut mi-a vorbit, încât îmi vine să încerc și eū. Cât de mult s'ar bucură mama, dacă aș învăță câte ceva din ale economiei. Buna Ileană, cred că cu plăcere s'ar angajă să-mi dea lecții. Într'adevăr greșite păreri mi-am format despre rudele mele. Oare pentru ce le-am judecat așa fals? Avut-am cel puțin basă? Abia aș crede... pentru că altcum n'aș fi atât de surprinsă și rușinată. Nu, nu! De acum înainte nici odată nu voi mai judecă, fără de basă, fără esperință și fără de a cunoaște, pe nime. Doamne Dumnezeule, dacă bunele mele rude ar ști, ce păreri slabe mi-am format despre ele, cum s'ar mai supără. (Stă puțin pe gînduri, apoi se uită la dna Melinescu și tresare.) Oare ce păreri și-a putut face despre mine mătușa, că m'am adâncit așa în gînduri? (Cătră dna Melinescu.) Te rog, mătușă, arată-mi odaia mea, pentru că mi-ar plăcea să me curăț puțin de pravul de pe drum.

Dna Melinescu. Vină, fata mea! (O prinde de braț.) Nu uită, că la noi ești acasă. Ceteșce, cântă la pian, ocupă-te cu lucrul de mîna, cînd vrei și cât îți va plăcea. Dacă voeșii să fii în liber, du-te în grădină, acolo vei afla multe locuri plăcute și umbroase. Cătră seară, dacă vei avea plăcere, poți merge la preumblare cu Ileana până în pădure. Nici închipui nu-ți poți cât e de plăcut să treci prin desișuri, să respiri aerul amestecat cu parfulum plăcut al brașilor, a împletii din flori eununițe, a cântă aacompaniate de ciripitul paserilor. După aceea aranjăm din cînd în cînd petreceri familiare în onoarea ta. Ileana va chemă amicele și amicii din apropiere. Veți dansă și veți jucă jocuri sociale. Veți vedea că nu te vei plictisi la noi... Te rog numai, fii sinceră față de mine, acum eū sînt în locul mamei tale. Iubeșce-me numai așa, cum noi te iubim! (O sărută.)

Olga (emoționată.) O, iubită mătușă, nu merit atăta bunătate și iubire. (O îmbrățișează.) Nu pot destul să ve mulțumese, de primirea aceasta neașteptată. Nici nu dubitez, că me voi simți bine la dvoastre, deja me aflu, ca și acasă. Dar, că mătușa va fi mulțumită cu mine, zeu nu știu, pentru că eū sînt (lăcrimează) o fată foarte rea. Me voi nisui inse să devin deamă de atăta bunătate și iubire ce-mi arătați...

(Cortina.)

SILVIA F. NEGRUȚIU.

Cugetări.

Greșelile indivișilor formează mai întei prejudecată publică; și prejudecata publică, la rëndul ei, formează prejudecățile individuale.

*

Farmecul fericirii nu constă în aceea ce ni se procură, ci în ceea ce ni se făgădușce.

*

Dacă ești bun și îngăduitor cu lumea, lumea nu va fi bună și îngăduitoare cu tine; totuș fii și una și alta, dacă ai fericirea să n'ai trebuință de nimeni, căci mai bine va fi așa.

SALON.

Musica populară.

(Conferență ținută la Iași.)

Musica sau mai bine cântările populare, prezintă un contrast puternic față de cântările bisericicești.

În cântările bisericicești joacă un rol foarte însemnat: origina cântărilor, semiografia, autorii. Pe când în cântecele populare nu se pune în joc nici origina, nici autorii. Origina acestora e neamul, iar autorii sunt geniile acestui neam. Se poate spune numai atâta cu siguranță, că prima impresiune dată în vileag de cel ce-a avut inspirația momentului, a trecut printr'o censură de zecimi de ani până ce s'a cristalizat într'o formă definitivă, și sub acea formă apoi se transmite din neam în neam.

Și e curios, cum cântecele populare nescrise se transmit și se învață cu precizie matematică de toată românimea, și de cei cu carte și de cei fără carte, dar *de toți într'un fel*, fără să fie predate în vre-o școală de cânturi sau la vre-un conservator; pe când cântările bisericicești, cari aproape de 100 ani de când se cântă de pe carte, de cei cu chipurile competente, se învață în școli, se repet în fiecare duminică și serbătoare în biserică, și cu toate acestea nici poporul de la țară, nici cel din târg, nu știe să cânte cea mai mică cântare bisericicească, de și o aude toată viața lui.

Care-i cauza?

În primul loc, în cântările bisericicești predomină neregularitatea formelor melodice.

În al doilea, că acest fel de cântări nu aparține neamului românesc, nu sunt creațiunea geniului lui; aceste cântări ni s'au impus, și azi sunt tolerate ca având împământenirea obținută pe temeiul îndelungatei practici. Pe când cântecele populare sunt fructul imaginațiunii proprii a neamului, expresiunea simțimintelor lui, cu alte cuvinte trup din trupul lui, sânge din sângele lui.

Cântecele populare sunt apreciate la toate popoarele și de oamenii în adevăr mari. Iată, de exemplu, ce spune marele compositor german Robert Schumann: „Ascultă cu luare aminte diferitele cânturi naționale, ele compun un bogat izvor de prea frumoase melodii și te fac să cunoști caracterul diferitelor popoare“. Și în adevăr, poporul german, fără distincțiune de pătură socială, își iubește cântecul său popular, îl cultivă și-l păstrează cu sfințenie. Cărțile lor didactice, fie pentru sate, fie pentru orașe, sunt pline de cântece populare. Până și metoadele pentru învățarea instrumentelor speciale ca: piano, violina, flaut, clarinet, etc., toate sunt înțesate cu cântece populare germane. Asemenea metoade au mare trecere și la noi în țară, așa că mulți Români cresc din frageda copilărie și se familiarizează cu impresiunea muzicii populare germane, astfel că mai

târziu nu le mai place musica neamului lor, se rușinează de ea, o califică de *țărăneasă* sau *mocăneasă*.

După mine lucrul e simplu: un asemenea român din frageda copilărie a fost înstrăinat din sinul familiei, a crescut în orașe sau în țări străine, s'a adăpat cu impresiuni țergovețe sau străine de neam, și când mai într'un târziu aude o doină melancolică și plină de duioșie, i se pare ceva sêlbatec, ceva care nu se lipește de inimă. Și precum se înstrăinează unii ca aceștia de popor, tot așa și poporul se înstreinează de ei.

Nu tot așa se petrece aiurea, chiar între Români. În Transilvania, în Banat, țeranii privesc în inteligența de la orașe pe sfătuitoarii, binevoitorii lor. Ei nu fac nimic până nu se sfătuesc cu inteligența de la orașe, și inteligența, la rândul ei, se îngrijește de popor sau de economi, cum îi numesc ei pe acolo.

Înstrăinarea poporului de țergoveți și de conducătorii carului Statului, nu e de ieri sau de anul trecut, nu, sunt sute de ani la mijloc, care a tot săpat prăpastia între popor și așa zisă inteligență. Azi nu numai cântecele se deosibesc, dar și graiul începe a fi altul la țerg și altul la țară. Înstrăinându-se, el s'a grupat în giurul seii, a ramas așa zicând talpa țerii, păstrătorul istoriei neamului, datinilor, credinței lui strămoșești; și încetul cu încetul, — mulțumită darului cu care l-a înzestrat cel de sus, — el și-a creat și poezia sa și muzica sa proprie. Primește și ceea ce i se aduce de la țerg, dar nu-și lasă nici odată ce-i al lui. Și cum Dumnezeu dă ploaie deopotrivă și celor bogăți și celor săraci, tot așa și inspirațiunile muzicale nu le dă ca privilegiu numai învețăllor sau bogătașilor, ci și celor săraci. Ba în cele mai dese cazuri săracii au primit mai cu îmbelsugare darurile artistice, de la natura cea bogată, decât mulți bogătași. Iată ce spune renumitul scriitor Dickens, în descrierea ce face despre cultivarea muzicii în clasele de jos ale poporului în Anglia: „Musa își schimbă amicii. Ea actualmente cercetează pe popor, pe săraci, lăsând adoratorilor seii aristocrații numai favoritele lor opere italiene. Poporului inse ea dă cele mai bune ale sale daruri și îndulcește traiul amar al meseriașului și al agricultorului“.

Și în adevăr, în celelalte țări, cei mai mari compositorii muzicali s'au adăpat din izvorul melodiilor populare pe care le-au scos în lumea mare, făcând fala patriei lor.

Cu durere trebuie să mărturisesc, că nu tot așa se petrece și la noi, cu toate că frumusețea, bogăția și puterea magică ce exercită cântecele noastre populare nu se mai pun la îndoială, ne cum să fie contestate...

Cântecele poporului le împrășcie, în ediția sa bogată, vântul pe aripele sale ușoare, și le lasă peste tot locul unde găsește o suflare românească, sigur fiind că nu le lasă însedar, căci ele cuprind expresiunea sentimentelor celor mai nobile a neamului seii.¹

Duioasele noastre melodii naționale descriu cu colori vii blândetea și bunătatea caracterului poporului român; descriu prin sunete muzicale suferințele vieții lui. Și dacă țeranul român mai uită din necasul greu ce îndură în luptele vieții și supoartă

¹ Corul cântă aici mai multe melodii populare primite cu zgometoase aplause de public.

cu bărbăție nevoile ce-l așază, apoi aceasta se datorește în cea mai mare parte înriuririi duioaselor și fermecătoarelor sale melodii, care-l mângâie în zile grele și-l veseleşe în cele bune...

Iată ce ne spune nemuritorul Vasile Alexandri despre cântecele populare în colecția sa „Poesii populare ale Românilor“ :

„Românul e născut poet. Înzestrat de natură cu o închipuire strălucită și cu o inimă simțitoare, el își revarsă tainele sufletului în melodii armonioase și în poezii improvizate. De-l muncеșce dorul, de-l cuprinde veselia, de-l minunează vre-o faptă măreață, el își cântă durerile și mulțumirile, își cântă eroii, își cântă istoria, și astfel sufletul său e un izvor nesfârșit de frumoasă poezie.

„Nimic dar nu poate fi mai interesant decât a studia caracterul acestui popor în cuprinsul cântecelor sale, căci ele cuprind toate pornirile inimii și toate razele geniului său.

„Comori neprețuite de simțiri duioase, de idei înalte, de notițe istorice, de credări superstițioase, de datini strămoșești și mai cu seamă de frumuseți poetice pline de originalitate și fără seamăn în literaturile străine, poeziile noastre populare compun o avere națională, demnă de-a fi scoasă la lumină ca un titlu de glorie pentru nația română“...

Deci, atât poezia, cât și muzica populară au merite necontestate atât pentru națiunea sa, cât și pentru națiunile străine.

Noi nu ne putem da seamă ce înseamnă cântec național, popular. Numai când ești între străini, sau sub străini, unde n'ai ocaziune sau n'ai dreptul să-ți auzi cântecul național, numai atunci cunoșci valoarea lui, puterea lui. Dar și pentru aceasta trebuie să simți românește...

Iată însemnătatea, iată puterea nevinovatului cântec popular, care, pe lângă magica putere ce exercită asupra poporului electrisându-l și oțelindu-l la luptă, la tot felul de greutăți, acest cântec mai are și cea nevedută putere de-a neliniști autoritățile puterilor străine sub sceptrul cărora se găsește Românii.

Așă fiind lucrul, bine facem noi că neglijăm cântecele populare? Eū cred că în fiecare palat sau colibă ar trebui să resune cântecele populare, și mai ales pentru generațiunile tinere aceasta este de mare folos, căci ceea ce se sădeșce în inimile tinere, cu greu se poate desrădăcină.

Și tot din acest izvor nesecat ar trebui să se adape și specialiștii noștri compositori.

G. MUSICESCU.

LITERATURĂ.

„România Pitorească“ de Al. Vlahuță. Evenimentul literar cel mai important al săptămănei trecute este aparițiunea la București a lucrării „România Pitorească“ de dl Al. Vlahuță. Încă înainte d'ea se publică în volum, „Familia“, prin gentila atențiune a distinsului autor, a dat la lumină în coloanele sale, săptămănilor acestea, câteva capitole din ea drept specimene. Ele au atras luarea aminte și admirațiunea tuturor cercurilor noastre culte. Bogăția limbei, nuanța colorilor și fantasia viuă, care ne întimpină de pe toate paginile, înalță aceasta nouă lucrare a poetului la un loc de frunte în literatura română. Ea va fi citită cu multă plăcere de toți cei

ce apreciază frumusețile limbei noastre. Și care Român cu carte n'ar face aceasta cu drag? Volumul e intercalat și cu ilustrațiuni ce înfățișează diferite peisaje frumoase. Prețul 3 lei 50 bani.

Lexiconul slavo-romănesc al lui Mardarie Cozianul. Pe la anul 1890, Ghenadie, episcopul Rimnicului, a aflat între cărțile mănăstirei Cozia un manuscris intitulat „Lexicon slavo-romănesc și tălcuirea numelor“, scris la 1649 de monachul Mardarie. Dl Grigorie Crețu, profesor la liceul Matei Basarab din București, a studiat manuscrisul acesta și rezultatul studiilor sale este volumul: „Mardarie Cozianul. Lexicon slavo-romănesc și tălcuirea numelor din 1649“, apărut în editura Academiei Române. În studiul său, dl Grigorie Crețu ne spune, că lexiconul acesta nu s'a scris cu scopul de a fi publicat; ci pentru usul mai restrins al călugărilor din mănăstirea Cozia și că aceasta încercare are puțină valoare ca dicționar slavice, căci e necomplet și plin de greșeli; dar ca întăia încercare întreagă cunoscută și pentru vorbele și formele vechi și dialectale romănești ce cuprinde, e destul de prețios. Lucrarea dlui Crețu se compune din trei părți: 1, studiul propriu zis, care descrie codicele, arată întocmirea lexiconului, se ocupă de particularitățile limbei slavone și ale celei romănești și atinge câteva alte chestii; 2, textul slavice și romănesc cu cirilice, cu esplicări; 3, indicele cuprinde toate vorbele romănești numerotate și înșirate în ordine alfabetică. Prețul 4 lei.

Expunerea finanțelor statului român. Premiul Neuschotz, de 2.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 a Academiei Române celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Expunerea finanțelor Statului român de la 1859 până la 1902, cu o introducere asupra finanțelor Domniilor Regulamentare.“ — (Decis. 12 Martie 1898). Terminul presentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1902.

Colecțiune de cântece. La Brașov, în editura librăriei A. Zeidnor, a apărut o cărticică intitulată: „Carte de cântece diverse pentru toți și pentru toate, adunate și aranjate de Ioan Dariu. Ilustrată cu câteva portrete. Prețul broșat 50 fileri, legat 60 fileri.

„Mama Stului Augustin“, frumoasa carte tradusă de Salba și edată de dl dr. E. Dăianu, prof. în Blaș, se poate căpăta acum și compactată într'o legătură elegantă, care poate împodobi ori ce salon. Costă 3 cor. plus porto 30 fil. A se adresă la editor în Blaș.

Două reviste noue. Zilele aceste vor apare la București două reviste noue: „Săptămăna“ redactată de dl G. Panu și „Facla“ publicată de tipografia Eminescu. Pân' acuma sânt dar (cu „Curierul Literar“ și cu „Rodica“) patru reviste noue.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Joi la 25 octombre (7 novembre) s'a reprezentat „Jocătorii de cărți“ dramă în 4 acte de Haralamb G. Lecca. Vineri, 26 octombre (8 novembre) „Scrisoarea perdută“ comedie în 3 acte de Caragiăle. Sămbătă, 27 octombre (9 nov.) „Schinteia“ comedie într'un act de Pailleron și „Două prietene“ piesă originală de Panait Macri. Duminică, 28 oct. (10 nov.) după miazăzi „Don Vagmistru“ comedie în 3 acte de Grigoriu,

seara „Peneș Curcanul“ dramă militară de Leonescu și Dușescu. Luni, 29 oct. (11 nov.) comedia „La Corecțional“ și „Măscile“. Aflăm tocmai acum că piesa „Doue prietene“ de dl P. Macri, reprezentată în sâmbăta trecută, prima piesă originală nouă în stagiunea aceasta, a cădut. Ensuș autorul recunoaște asta prin o serisoare publicată în ziare, scusând direcțiunea că a primit-o.

Concert și reprezentație teatrală în Șomcuta-mare. Credincioșii români gr. cat. din Șomcuta-mare invită la festivitățile și petrecerea ce se va aranja cu prilegiul sfințirii nou-edificatei școale române gr. cat. în 8/21 novembre (la serbătoarea arch. Michail și Gavril) în sala cea mare a școalei. Prezidenții comitetului aranjator sunt protopopul Ioan Serbu și avocatul Nicolai Nilvan, controlor avocatul Vasiliu Dragoș. Petrecerea sub dirigința dlui dr. Victor Nilvan președintele comitetului aranjator. Concertul sub dirigința dlui Elia Pop conducătorul corului. Reprezentația teatrală sub dir. dlui Vasile C. Os-vndă regisorul general. Programul: la orele 10 a. m. sfințirea noului edificiu școlar, oficiat prin părintele protopop Ioan Serbu; cântările vor fi executate de corul Reuniunii române de cântări din Șomcuta-mare. Seara la 7 petrecerea, concertul și reprezentația teatrală cu următoarea ordine: 1. „Marselesa“, cor bărcătesc, esec. de „Reuniunea română de cântări din Șomcuta-mare“. 2. „Hai în horă“ de G. Dima, esec. de Reuniunea română de cântări din Șomcuta-mare“. 3. „Tătarul“, cor bărb. de St. Nosievici, esec. de Reuniunea română de cântări din Șomcuta-mare. 4. Se va reprezenta „Pentru ochii lumii“, comedie în 2 acte, localisată de Gil. 5. Între acte: „Chioreana“ cor bărb. de * * esec. de Reuniunea română de cântări din Șomcuta-mare. 6. După teatru: „Cât e țara“, cor bărb. esec. de Reun. română de cântări din Șomcuta-mare. 7. „Bobocele și Inele“, cor bărb. de I. Vidu, esec. de Reun. română de cântări din Șomcuta-mare.

Teatrul Național din Craiova ș-a deschis stagiunea în duminica trecută cu „Fata de la Cozia“ piesă în 4 acte de dl Iuliu Roșca. La aceasta reprezentație a asistat și dl Șt. Sihleanu directorul general al teatrelor.

Reprezentație teatrală în Jabuca. În ziua marului mucenic Dimitrie sfințindu-se biserica gr. or. română din comuna Jabuca, în Torontal-Almaș, seara coriștii din Deliblata au reprezentat, sub conducerea învățătorului Bujigan, „Ruga de la Chise-teu“ piesă populară într'un act cu cântece și joc de Iosif Vulcan.

Concert și teatru în Brașov. Tinerimea română din Brașov-Scheiu aranjează în 3/16 l. c. concert și reprezentație teatrală în sala de concerte Reduta, în folosul fondului corului bisericii Sf. Treimi de pe Tocile. După concert se va reprezenta comedia localisată „Treii doctori“. În urmă dans.

Reprezentație teatrală în Sibiiu. Reuniunea sodalilor români din Sibiiu va reprezenta piesa „Sâmbăta morților“ localisată de dl T. V. Păcățianu, la 6 decembrie n. în teatrul orășenesc de acolo.

Reprezentație teatrală în Selişte. Trupa de diletanți din Selişte va reprezenta acolo la 11/24 novembre comedia în 3 acte „O căsnicie“ de G. V. Ursachy, care a avut mare succes pe scena Teatrului Național din București.

Serată musicală-teatrală în Cristian. Tinerimea română din Cristian a aranjat acolo la 21 octombrie serată musicală-teatrală în sala otelului Pomul verde. S'a cântat și declamat. În urmă s'a jucat piesa localisată: „Săpătorul de bani“.

MUSICĂ.

Concertul dlui Dimitrie Popovici la Brașov s'a dat aseară joi cu concursul doamnelor Iulia Hesshaimer, Maria Selten Hesshaimer și al dlui profesor R. Lasel. Programa a fost următoarea: 1. Leoncavallo R. Prolog din opera „Pagliacci“. 2. a, Schubert F., Das Wirtshaus; b, Schumann R., „Auf das Trinkglas“. 3. Doue piese pentru piano: a, Chopin F., Etude (F-moll); b, Brüll Ig., Scherzo din Suita op. 58, dna M. Selten-Hessmaimer. 4. Dima G., a, Și dacă ramuri bat în geam; b, Dorință; c, Peste vîrfuri. 5. Löwe C. a, Die Uhr; b, Prinz Eugen. 6. Brahms L., Doue cântări serioase: a, O, Tod; b, Wenn ich Menschenzungen... 7. Foerster I. B., Leichenbegängnis. 8. Strauss R., Partea I și II din simfonia F-moll, pentru piano à 4 m. doamnele I. Hesshaimer și M. Selten-Hesshaimer. 9. Dima G., Groza, baladă. 10. Wolf H. a, Der Musikant; b, Wer sein holdes Lieb' verloren; c, Der König bei der Krönung.

Concertul dsoarei Elena Cunțanu în Sibiiu, pe care l-am anunțat în numărul trecut, a reușit bine. Atât „Tribuna“, cât și „Telegraful Român“, constată că succesul a fost deplin. Concertanta, care ș-a completat studiile în conservatorul din Berlin, are o voce de alt dulce și melodioasă, cu care a executat corect piesele din program. Publicul românesc ar fi dorit mai multe piese românești; dorință de care artista de sigur va ținea cont în viitor.

Serată literară-musicală în Cluș. Tinerimea universitară română din Cluș aranjează la 21 novembre n. serată literară-musicală în sala „Otelului Central“. Programa seratei se va distribui în seara aceea. Serata se va încheia cu dans.

Concert în Recița-montană. Reuniunea română de cântări și musică din Recița-montană va da la 16 novembre n. în sala otelului Klemens concert în favorul reununii Crucea Roșie. Programa: I. 1. Cordonean: „Dar n'a fost vis“, cor mixt. 2. Ricci-Vidu: „Il suonatore di campane“, cor mixt. 3. Muresan-Vidu: „Trecuți valea“ și „Varia“, cor mixt. 4. Vidu-Radulescu: „Răsunetul Ardealului“, cor mixt cu soli și acompaniament de orchestră. II. 5. Vidu: „Răsunet de la Crișana“, cor mixt. 6. Vidu: „Scumpa mea bălăioară“, cor mixt. 7. Vidu: „Din ședetoare“, cor mixt. 8. Vidu: „Stefan și Dunărea“, baladă de V. Alexandri, cor mixt și acompaniament de orchestră. — Dans.

Concert în Avrigh. Reuniunea femeilor române din Avrigh a aranjat duminică în 10 novembre st. n., cu concursul unui grup de teologi din Sibiiu, petrecere cu joc, concert și tombola, în sala otelului comunal. În concert s'au cântat compoziții de N. Popovici, G. Dima și T. Popovici. După concert a urmat jocul.

Serată literară-musicală în Oradea-mare. Aflăm în momentul d'a pune foaia sub tipar, că tinerimea română din Oradea-mare va aranja la 21 novembre n. serată literară-musicală în sala otelului „Arborele verde“.

PICTURĂ.

Un tablou istoric de Mirea. Artistul Mirea de la București lucrează la un tablou istoric care va purta titlul: „Vlad Tepeș vodă și ambasadorii turci,” după cunoscuta baladă a lui Bolintineanu.

Expoziții de tablouri în București. Săptămâna trecută s'a deschis la Ateneul din București expoziția tablourilor pictorului N. Grant. Expoziția va fi deschisă până 'n 15/28 novembre. Vor mai expune după aceasta, ne spune „Voința Națională”, pictorii Popescu, care a făcut studii în München și N. Vermont; primul la Ateneu și cel d'al doile în casele din Calea Victoriei ale legațiunii ruse.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Cine e profesorul prințului Carol. Unele ziare au anunțat că instruirea micului prinț Carol e încredințată preotului Nazarie din București. Informațiunea aceasta înse e greșită. Părintele Nazarie este însărcinat numai cu instruirea religioasă la București, la Sinaia funcțiunea aceasta o îndeplinește archimandritul Nifon. Profesorul prințului în toate calele studiilor e dl Ioan Cionca, originar din Transilvania, profesor la școala evanghelică din București, părintele micii pianiste Aurelia Cionca, aplaudată cu atâta entuziasm în concertele ce a dat în București și pe la noi.

Protopresbiter al Albei-Iulie. La alegerea de protopresbiter al Albei-Iulie, părintele *Ioan Teculescu*, paroc în Reșnov, a intrunit 48 voturi din 56; celelate 8 le-a primit părintele Avram Pécuară din Lancrem.

Un conte maghiar pentru o biserică română. Contele Stefan Tisza, deputat în cercul Ugra, Bihor, a dăruit bisericeii gr. or. române din St. Miclaușul-român în cercul seii electoral o mie de coroane.

Adunări învățătorești. *Despărțământul Făgăraș* al Reuniunii învățătorilor din archidieceasa Blașului își va ținea adunarea generală de toamnă în 17 novembre n. în comuna Homorod. — *Despărțământul Bia* al aceleiași reuniuni se va întruni în adunare generală la 16 l. c. nouă, în comuna Spinii. — *Despărțământul Aiud* va avea adunarea sa generală în comuna Poiana la 16 novembre n. — *Despărțământul Alba-Iulia* se va întruni în adunare generală de toamnă în comuna Galda-de-jos la 23 novembre n.

C E E N O U.

Hymen. Dl *Felician Nemoian*, absolvent de teologie din diecesă Caransebeșului, s'a logodit cu domnișoara *Lucreția Dălcovici*, fiica dlui Damaschin Dălcovici, învățător gr. or. în Sacul. — Dl *Victor Moldovan* și dșoara *Netti Vancea* s'au cununat la 5 novemere n. în Mureș-Oșorhei. — Dl *Ioan Frâncu* din Șomoștelnic și dșoara *Mariți Maier* din Hasman se vor cunună în 17 novembre n. — Dl *Nicolae Colf*, absolvent de teologie din archidieceasa Sibiului și dșoara *Victoria Irimie* se vor cunună la 4/17 novembre în Mesteacă. — Dl *Nicolae Baiu* și dșoara *Mariți Bănuț* s'au cununat în duminica trecută în Zerneșei.

Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat și giur, a ținut adunarea sa generală în luna

trecută sub presidiul doamnei Ana Filip. Presidenta a deschis adunarea prin o cuvântare avântată, constatând progresul ce face reuniunea. Reuniunea are depuși la „Auraria” 23.399 cor. 35 fileri; casele dăruite de dl Ioan Vișa și dna Iuliana Văsiu au valoarea de 8000 cor. Prin urmare, computându-se și casa-restul de 334 cor. 52 fileri, întreaga avere a reuniunii se urcă la 32.333 cor. 87 fileri. Reuniunea mai administrează fondul pentru „Pomul de crăciun” în suma de 664 cor. 74 bani, fondul „Coroanelor eterne” 536 cor. 10 fileri și fundațiunea „Zoe și Cornelia Cirlea” în suma de 1332 cor. 58 fileri. Dnei casiere Silvia Cirlea i s'a votat absolut și mulțumită protocolară. De asta-dată s'au încasat 111 coroane. Comitetul s'a reales, întregindu-se cu dnele Eugenia V. Simu și Ana Gomboș; ca membrii de încredere dñii: Mihaiu Cirlea, Romul Furdui, Petru Popovici, Aurelian Danciū, dr. Vasile Fodor, Iosif Gomboș, dr. Laurențiu Pop și Ioan Simu.

Academia Română la onomastica dlui Dimitrie A. Sturdza i-a trimis următoarea telegramă: „Toți membrii Academiei Române întruniți în ședința de astăzi simt deosebită plăcere a Ve felicită cu ocaziunea onomasticeii Domniei Vosatre. Munca și devotamentul unei vieți întregi ce ați închinat instituțiunii noastre nu pot fi uitate. Să trăiți mulți ani fericiți. P. S. Aurelian, Iacob Negruzzi, general Fălcoian, Titu Maiorescu, Gr. Ștefanescu, Gr. G. Tocilescu, B. P. Hașdeu, V. A. Urechia, dr. Felix, dr. Istrati, dr. Babeș, C. Erbiceanu, Ion Kalinderu.

Concursuri la Asociațiune. Comitetul central al Asociațiunii publice concurs pentru următoarele stipendii: 1, stipendiul Ioan Roman de 120 coroane; 2, Bașota de 80 coroane; 3 din fundul Avram Iancu de 100 cor.; 4, din fundațiunea Ioan Gallian de 120 cor.; toate se dau pentru băeți cari studiază gimnaziul, școala reală sau comercială. Apoi pentru un stipendiu de 80 coroane, din fundațiunea dr. Ioan Moga și soția, destinat pentru fetițe. Terminul concursului pentru toate e 30 novembre n.

De la Asociațiunea aradană. Aflăm din „Tribuna Poporului”, că cercul măestrilor români din Arad, ca secție a Asociațiunii naționale de acolo, a ținut săptămâna trecută joi prima ședință literară, sub conducerea dlui S. S. Secula, secretarul Asociațiunii. Dsa a deschis ședința prin un discurs prin care a arătat importanța acestor fel de ședințe, scoțând la iveală însemnătatea lor pentru dezvoltarea sentimentului național, cultivarea solidarității, ridicarea nivelului cultural și moral. Apoi s'a citit o legendă de dl V. A. Urechia și s'a comentat. Și în Oradea-mare sunt mulți sodali români, dar nimeni nu se gândește la ei, nimeni nu se crede dator a formă o astfel de întrunire; prin urmare cei mai mulți se desnaționalizează.

Reuniunea femeilor române din Brașov va ținea adunarea sa generală marți la 6/19 novembre la orele 3 după miazăzi în sala cea mare din edificiul școalelor.

Nou advocat român în Făgăraș. Dl dr. Octavian Vasu, care nu de mult a făcut censură de advocat, s'a deschis cancelăria în Făgăraș.

Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina va ținea adunarea sa generală duminică viitoare, 4/17 novembre, în Cernăuți, fiind la ordinea zilei și cumpărarea unei parcele comunale de lângă grădina Societății.

Ilustrate naționale. Moda ilustratelor, în loc să scadă, pare că tot crește. Ținem deci să atragem atențiunea cetitoarelor și cetitorilor noștri la unele ilustrate cu subiect național. Din prilejul serbării aniversariului de 300 ani a morții lui Mihai Viteazul s'a pus în circulație o ilustrată frumoasă în colorii: „Întrarea lui Mihai Viteazu în Alba-Iulia“, bas-relief de Bălășescu. (Editura Maier în București Pasagiul Vilagros 1—2.) — Societatea academică „Junimea“ din Cernăuți a scos 2 ilustrate: „Stefan Vodă cel Bun și Mare“ și „Ciprian Porumbescu,“ portretul, cu emblema soc. în tricolor național. — „Tipografia“ din Sibiiu, pe lângă seria frumoaselor ilustrate cu momentele serbării de la Roma (1899) și cele despre Iancu (mormântul și înmormântarea lui) a scos acum una nouă: „Mormântul lui Bărnuț în Bocea-română“, loc scump, care a fost pus de nou în atențiunea publicului românesc prin pelerinajul ce s'a făcut acolo cu prilejul adunării Societății fondului pentru teatru român din Simleu. Ilustrata făcută după o fotografie a amatoarei, profesoara Orghidan, a reușit bine și costă 3 cr. bucata. Recomandăm Românilor să întrebuițeze astfel de ilustrate, cari mai servesc pe lângă modă și unor idei mai mari.

Limbile în armata română. Statul major al armatei române lucrează la un program pentru școala superioară de răsboi. După acest program se va desființa obiectul limbii franceze, cunoștința care se va cere la intrarea în școală. În școală se vor predă numai două limbi streine: germană și rusă, dintre cari numai una este obligătoare, după alegere. La examenul de trecere dintr'o clasă în alta, precum și la cel de absolvire se va cere o teză militară scrisă în una din aceste limbi.

În sfârșit. Ziarele și revistele franceze au mare trecere la București. Dintre ele multe sunt pornografice, cari corup moravurile, ceea ce a deșteptat indignațiunea cercurilor mai bune. Ca rezultat al acestei indignațiuni, cetim că judecătorul de instrucțiune dl Hamangiu, a interzis vinderea în București a revistelor și ziarelor: Frou-Frou, Sans-Gêne, Fin de Siècle și altele. S'a constatat că din fiecare se vindea câte 1500 de exemplare.

Au murit: *Victoria C. Iuga* născută *George Barițiu*, consoarta dlui Const. Iuga, cassier al Academiei Române, la București, în etate de 55 ani, jeliță dimpreună cu soțul seî de Ion C. Iuga și Marcelina G. Iuga, Arsenie Vlaicu și Virginia A. Vlaicu, *Victoria G. Iuga* și Constantin I. Iuga, Aurelia și George Boldea, Maria și Michail Bontescu, Michail G. Stănescu ca soție, mamă, soră, bunică și cumnată; s'a înmormântat în duminica trecută; — *Iustina Cosma n. Suba*, cassiera reuniunii femeilor române gr. cat. și gr. or. din Roșia, la 3 novembre, în etate de 63 ani; — *George Cobilaș*, prim contabil al comitatului Caraș-Severin.

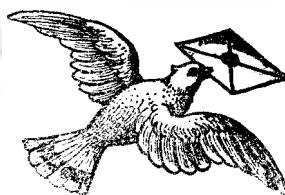
DIN LUME.

Onorarul medicilor lui Mac-Kinley. Dacă medicii, cari au căutat pe decedatul președinte al Statelor-Unite, Mac-Kinley, n'au fost de acord asupra cauzelor reale ale morții președintelui, asupra unui lucru înse s'au înțeles de minune, asupra onorarului ce pretind. Cu o mișcătoare unanimitate — serie „Le

Cri de Paris“ — medicii reclamă, fiecare, veduvi vi-timei lui Czolgosz, bagatela sumă de 100.000 franci. Cum medicii sînt 5, suma de plătit este de o jumătate milion! Nimic! Toată! Or, se știe că după urma președintelui n'a ramas decât o avere modestă, care d'abiă este de ajuns pentru a asigura veduvei și surorii sale o rentă convenabilă. Astfel fiind situațiunea, congresul, care se va întruni în curînd, va trebui să avizeze la plata acestui onorar fantastic.

Cine simpatizează cu burii? Sub acest titlu ziarul „Frankfurter Zeitung“ serie următoarele: Scena s'a petrecut în anul trecut. Deputatul baron de Siemens, încetat zilele trecute din viață, a fost invitat de către împăratul Vilhelm II, la prînz, la care a luat parte și regele de Württemberg cu ginerele seî și principele moștenitor de Wied. Împăratul declară că nu-ș poate esplică entuziasmul din Germania pentru burii. „De unde vine aceasta?“ întrebă împăratul. „Lucrul e foarte simplu, răspunde dr. Siemens; entuziasmul pentru burii este atât de mare, fiind că femeile și copiii sînt pentru burii. Și în familia mea este tot așa, și așa trebuie să fie și în celelalte familii“. Împăratul zise rîdînd: „Ai dreptate, dragul meu Siemens, în familia mea este tot așa. De la femeii vine însuflețirea pentru burii. Și soția mea, împărăteasa, abiă așteaptă ziaarele de dimineață, cari anunță victoria burilor!“

Poșta redacției.

Dlul G. P. Aveți dreptate. Dl F. Negruțiu a fost ales membru ordinar în secțiunea școlară încă în ședința plenară de la 1/14 iulie a secțiunilor, ceea ce s'a notificat și adunării generale. Nu șcim cine a scos la lumină acuma aceasta „noulate“ invecită.

Dșoarei M. P. Tinerul acela n'a avut drept să ve întindă mâna salutându-ve; datoria lui eră numai să ve salute și numai atunci să ve dea mână, dacă i-o întindeați înteu dv.

Brașov. „Sufărînta“ e frumos scrisă, dar prea înfiorătoare pentru nervii cetitoarelor noastre.

Sibiu. Publicarea novelci traduse s'a amănat pe cînd vom avea la dispoziție loe.

Str. 13 septembrie nr. 30. Mulțumim pentru actul trimis. L-am cetit cu multă plăcere. Poate că vom reproduce v'ro scenă cînd se va jucă.

Epidemia generațiunii din seclul present. Lucruri foarte vechi, spuse de miî de ori fără nici un folos. Spre a le putea prezentă de nou, s'ar cere o formă mai plăcută, o limbă ușoară.

Primadona. Subiectul nu este natural tratat. O astfel de primadona de circus nu există. Ele numai sentimentale nu sînt. Limba încă lasă foarte mult de dorit.

Intelivirea. Nu se admite.

Simleu. Dr. C. M. Din „Panteonul Român“ n'au apărut decât numai tomul prim.

Călimdarul săptămânei.

Dum. XXIV. după. Rosaii, ev. 5 dela Luca c. 16, v. 83, gl. 7, a inv. 2.

Diua sêpt.	Călimdarul vechi	Călimd. nou
Duminică	4 C. Ioanichie	17 Grigorie
Luni	5 M. Galacteon	18 Odo Abatele
Martî	6 P. Pavel Mart.	19 Elisabeta
Mercuri	7 SS. 33 Martiri	20 Felix
Joî	8 (?) Arch. Mih. și Gavr.	21 Intr. Nasc.
Vineri	9 M. Onesifor	22 Cecilia
Sămbătă	10 A. Erast	23 Clemens

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ȂLDĂS NR. 14/296 b.)